

MEMO

Aan : MT Sociaal Domein
Van : J. Okma
Datum : 14 oktober 2020
Onderwerp : **(Financiële) effecten abonnementstarief eerste halfjaar 2020**

Inleiding

In maart 2020 ontving u een memo over de (financiële) effecten van het abonnementstarief eigen bijdrage Wmo, die zichtbaar waren na het eerste jaar van 2019. In deze memo leest u het vervolg hierop.

Doel van de memo

De memo geeft inzicht in de gevolgen van het eerste halfjaar 2020 en geeft een beeld over het eerste anderhalf jaar na invoering van het abonnementstarief. Deze memo dient ter informatie.

Wat is het abonnementstarief?

Vanaf 1 januari 2020 geldt een uniform abonnementstarief van € 19,- per maand voor huishoudens die gebruik maken van hulp en ondersteuning vanuit de Wmo (exclusief opvang en beschermd wonen). Dit is ongeacht het inkomen, vermogen en de hoeveelheid hulp en/of ondersteuning. Een tussenvariant van het abonnementstarief startte al in 2019. Er gold per 1 januari 2019 een uniform abonnementstarief van €17,50 euro per vier weken. Aanvullende informatie hierover en welke voorzieningen Wmo onder het abonnementstarief vallen leest u in bijlage 1.

Wat is het effect van het abonnementstarief op de aanzuigende werking?

Het effect van het abonnementstarief op de aanzuigende werking wordt beoordeeld door het eerste halfjaar van 2020 te vergelijken met het eerste halfjaar van 2018. In 2018 was het abonnementstarief nog niet in werking getreden. Een aanzuigende werking betekent dat door de wetswijziging steeds meer inwoners een beroep doen op voorzieningen uit de Wmo. Hieronder leest u het effect van het abonnementstarief op de aanzuigende werking.

Voor **huishoudelijke ondersteuning** is er sprake van een aanzuigende werking. De instroom stijgt in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Deze stijging is minder sterk dan in het eerste halfjaar van 2019 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 1 van bijlage 2.

Bij de **woonvoorzieningen (leasehulpmiddelen)** is voor het eerst een beperkt aanzuigende werking zichtbaar. De instroom stijgt in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. De stijging betreft vooral toilet/douchestoelen. In 2019 was geen aanzuigende werking opgetreden ten opzichte van 2018. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 1 van bijlage 2. De klantmanagers Wmo geven als verklaring aan dat zij door de combinatie van het langer thuis blijven wonen van cliënten en de vergrijzing een toename zien van cliënten met een zwaardere ondersteuningsvraag en/of chronisch progressieve ziektebeelden. Dit leidt tot een toename van voorzieningen, zoals een toilet/douchestoel, fietsvoorzieningen (zoals tandem en een handbike), scootmobielen en units. Hiervan betaalden cliënten de betaalbare voorzieningen voorheen regelmatig zelf en sinds de invoering van het abonnementstarief doen ze dit sneller via de Wmo.

Voor **vervoersvoorzieningen (leasehulpmiddelen)** is er sprake van een aanzuigende werking. De instroom stijgt in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. De stijging betreft vooral scootmobielen en fietsvoorzieningen. Deze stijging is sterker dan in het eerste halfjaar van 2019 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 1 van bijlage 2.

Dit heeft, zoals hierboven bij woonvoorzieningen (leasehulpmiddelen) beschreven, te maken met een toename van cliënten met een zwaardere ondersteuningsvraag en/of chronisch progressieve ziektebeelden wat leidt tot een toename van scootmobielen en fietsvoorzieningen.

Voor de **eenmalige woonvoorzieningen** kan het effect van het abonnementstarief op het eerste halfjaar van 2020 niet goed worden ingeschat. Vanaf de start van corona in maart 2020 konden huisbezoeken niet doorgaan en zijn aanvragen blijven liggen. Dit vertekent de cijfers. Deze huisbezoeken zijn vanaf 1 juli weer opgestart en de aanvragen zijn toen weer versneld opgepakt. De uitvoering heeft hierdoor momenteel een extra hoge werkvoorraad.

Vanuit de uitvoeringspraktijk blijkt de **ondersteuning, dagactiviteiten ed.** geen relatie te hebben met het abonnementstarief.

Welke verklaringen geven de klantmanagers Wmo voor de toename van de instroom (toekenningen)?

De klantmanagers Wmo geven aan, dat het abonnementstarief nog steeds 'rondzingt' maar wel minder dan voorheen. De verwachting is dat de aanzuigende werking het tweede halfjaar van 2020 nog aanhoudt. Voor de toename van het aantal aanvragen (toekenningen) geven de klantmanagers Wmo de volgende verklaringen, waarvan de schuingedrukte verklaringen voor het eerst in deze memo worden benoemd:

- *Algemeen:*
 - vergrijzing;
 - langer thuis blijven wonen;
 - het abonnementstarief;
 - *door de combinatie van het langer thuis blijven wonen van cliënten en de vergrijzing is er sprake van een toename van cliënten met een zwaardere ondersteuningsvraag en/of chronisch progressieve ziektebeelden. Dit leidt tot een toename van voorzieningen, zoals een toilet/douchestoel, fietsvoorzieningen (zoals tandem en een handbike), scootmobielen en units. Hiervan betaalden cliënten de betaalbare voorzieningen voorheen regelmatig zelf en sinds de invoering van het abonnementstarief doen ze dit sneller via de Wmo;*
 - *ergotherapeuten 'verwijzen inwoners' door naar de Wmo voor het aanvragen van een douche-föhn installatie sinds de start van het abonnementstarief.*

- *Specifiek voor woonvoorzieningen:*
 - *er zijn de laatste tijd zeer weinig tot geen geschikte gelijkvloerse (rolstoelgeschikte) woningen beschikbaar voor cliënten met beperkingen. Dit leidt tot veelal dure woonvoorzieningen om de huidige woning van de cliënt adequaat te maken. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld het plaatsen van trapliften, toilet met douche-föhn installatie en woonunits en het doen van grote woningaanpassingen. Het betreft vaak cliënten die binnen een beperkte periode snel lichamelijk achteruitgaan (bijvoorbeeld diagnose ALS). Het lukt deze cliënten dan niet om binnen een paar maanden een geschikte woning te vinden. Dit signaal is meegenomen in de (concept) woonvisie en wordt meegenomen in de prestatieafspraken met Mercatus. Dit zal niet op korte termijn zijn opgelost.*

- *Specifiek voor huishoudelijke ondersteuning:*
 - er zijn inwoners met een particuliere hulp die voorheen de bijdrage te duur vonden en die nu weten van het abonnementstarief en daarom weer opnieuw huishoudelijke ondersteuning aanvragen.

- *Specifiek voor scootmobielen:*
 - cliënten die vanwege de eigen bijdrage de scootmobiel hebben ingeleverd vragen deze nu weer opnieuw aan;
 - *er is een geringe financiële prikkel voor een cliënt om een niet frequent gebruikte scootmobiel weer in te leveren of de voorziening zelf te betalen.*

Wat is het effect van het abonnementstarief op de groei?

Naast instroom van voorzieningen is er ook uitstroom. De ontwikkeling van het totaal aantal indicaties in 2018, 2019 en het eerste halfjaar van 2020 geeft inzicht in de groei ten opzichte van een jaar geleden en de gevolgen van het abonnementstarief (zie tabel 2 bijlage 2). Hieronder leest u wat het effect van het abonnementstarief is op de groei in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van eerste halfjaar van 2018.

Voor **huishoudelijke ondersteuning** is er sprake van een extra groei van 5% (ZIN en Pgb) in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 2 van bijlage 2.

Bij de **woonvoorzieningen (leasehulpmiddelen)** is er sprake van een extra groei van ca.15% in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 2 van bijlage 2.

Bij **eenmalige woonvoorzieningen** is er sprake van een extra groei van ca. 5% in het eerste halfjaar van 2020 ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Echter het effect van het abonnementstarief op het eerste halfjaar van 2020 kan niet goed worden ingeschat door de vertekende cijfers als gevolg van corona. De groei is in werkelijkheid groter en zal pas zichtbaar worden in het in het tweede halfjaar van 2020. In welke mate hangt ook weer af van of de huisbezoeken in het najaar kunnen blijven doorgaan. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 2 van bijlage 2.

Voor **vervoersvoorzieningen (leasehulpmiddelen)** is er geen additionele groei, wel autonome groei. Voor meer informatie wordt verwezen naar tabel 2 van bijlage 2.

Wat betekent het effect van het abonnementstarief voor ons budget in 2020?

Het huidige budget is gebaseerd op de verwachte uitgaven voor 2020 (zie tabel 2 bijlage 2). Hierin zijn de financiële effecten van het abonnementstarief tot en met het derde kwartaal in het jaar 2019 meegenomen. Ook is rekening gehouden met een beperkt aanhoudende aanzuigende werking begin 2020. Het huidige budget voor 2020 past binnen het financiële kader Grip op het sociaal domein. In de jaarrekening 2020 worden de definitieve kosten over 2020 verwerkt. Dit kan afwijken van de gemaakte inschatting van het budget 2020. Een prognose van de kosten voor 2020 wordt momenteel gemaakt door afdeling B&FPC.

De Wmo is een zogenaamde open einde regeling. Dat betekent dat inwoners er altijd een beroep op kunnen doen. Ook als het hiervoor bestemde budget van de gemeente op is.

Wat betekent het abonnementstarief voor ons voor wat betreft inkomsten eigen bijdrage?

Een inwoner betaalt een eigen bijdrage (het abonnementstarief) voor de Wmo. Het CAK int deze eigen bijdrage van de inwoner. Het CAK kijkt vanaf 2019 niet meer naar inkomen of vermogen bij de berekening van de eigen bijdrage voor de inwoner. Ook maakt het niet uit of een inwoner veel of weinig hulp of ondersteuning krijgt. In 2020 betaalt ieder huishouden maximaal € 19 per maand. In 2019 was de maximale bijdrage € 17,50 per vier weken. Het CAK draagt de inkomsten vanuit de eigen bijdrage van de inwoner af aan ons. Hierdoor ontvangen wij in 2019 en 2020 minder inkomsten vanuit de eigen bijdrage van de inwoner in vergelijking met het jaar 2018, omdat niet meer wordt gekeken naar het inkomen en vermogen van de inwoner. Het kabinet wil hiermee de stapeling van eigen betalingen van zorgkosten voor de inwoner tegengaan. Hieronder staat beschreven wat het abonnementstarief betekent voor onze inkomsten uit de eigen bijdrage van de inwoner.

In 2019 is op basis van het "Rapport impactanalyse abonnementstarief" van het CAK rekening gehouden met een daling van de inkomsten uit de eigen bijdrage van ongeveer 44% ten opzichte van 2018. Dit is exclusief de eigen bijdrage Beschermd Wonen. Deze daling is meegenomen in de begroting 2019. In de begroting 2019 was rekening gehouden met € 333.545.

Uiteindelijk is in de jaarrekening € 307.019 aan baten verantwoord. Dit is voor de gehele Wmo exclusief de eigen bijdrage voor immateriële vervoersvoorzieningen.

In de begroting 2020 is rekening gehouden met € 232.233. Hierbij is rekening gehouden met de effecten van het abonnementstarief. Dit is conservatief ingeschat, ondanks dat de minister van Volksgezondheid heeft besloten dat Wmo-klanten in de maanden april en mei 2020 geen eigen bijdrage hoeven te betalen in verband met corona. Hier zit waarschijnlijk dus nog wat ruimte in.

De financiële compensatie van het Rijk (structureel 145 miljoen) is op dit moment niet voldoende om de toename van de Wmo uitgaven en de verminderde inkomsten eigen bijdrage te voor gemeenten compenseren. Het is afwachten of de financiële compensatie van het Rijk uiteindelijk voldoende zal zijn. In het najaar van 2020 gaat het Rijk bezien of de raming voor de extra middelen als gevolg van de effecten van het abonnementstarief eigen bijdragen Wmo 2015 adequaat is en of de afspraken over compensatie op basis van deze raming volstaan. Ook komt in het najaar 2020 een (volledige) landelijke monitorrapportage over de effecten van de invoering van het abonnementstarief Wmo in 2019.

Vervolg

Het effect van het abonnementstarief monitoren we ook het tweede halfjaar van 2020, zodat we uiteindelijk ons een beeld kunnen vormen over meerdere jaren. Informatie over het tweede halfjaar van 2020 delen we in het tweede kwartaal van 2021.

Bijlagen:

1. Aanvullende informatie
2. Overzicht instroom en totaal aantal indicaties

Bijlage 1 Aanvullende informatie

Wat houdt de wetwijziging abonnementstarief Wmo 2015 per 2020 in?

Vanaf 1 januari 2020 geldt een uniform abonnementstarief van € 19,- per maand voor huishoudens (cliënt of de gehuwde cliënten tezamen) die gebruik maken van hulp en ondersteuning vanuit de Wmo (exclusief opvang en beschermd wonen). Dit is ongeacht het inkomen, vermogen en de hoeveelheid hulp en/of ondersteuning. Per 2020 vallen ook algemene voorzieningen waarbij de cliënt en de hulpverlener een duurzame hulpverleningsrelatie hebben onder het abonnementstarief. Het kabinet wil hiermee de stapeling van eigen betalingen van zorgkosten tegengaan.

Het abonnementstarief breekt met het principe 'bijdragen naar draagkracht'. Voor veel cliënten met midden- en hogere inkomens betekent het abonnementstarief een (forse) verlaging van de eigen bijdrage in de Wmo. Zij gaan een bijdrage betalen ter hoogte van het minimumbedrag van de inkomensafhankelijke bijdrage tot 2019. Voor de lage inkomens is het verschil klein, want zij betaalden al het minimumbedrag.

Een tussenvariant van het abonnementstarief startte al in 2019. Die is geregeld in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Er gold per 1 januari 2019 een uniform abonnementstarief van €17,50 euro per vier weken voor een huishouden dat gebruik maakt van maatwerkvoorzieningen Wmo. Opvang en beschermd wonen vallen niet onder het abonnementstarief. Hiervoor blijft de eigen bijdrage ongewijzigd.

Welke voorzieningen Wmo vallen onder het abonnementstarief?

De volgende maatwerkvoorzieningen vallen onder het abonnementstarief:

- *Huishoudelijke ondersteuning*. De huishoudelijke ondersteuning is onderverdeeld in schoonmaakondersteuning (SO) en ondersteuning bij regie/zorg over het huishouden.
- *Woon- en vervoersvoorzieningen*. Hier vallen verschillende voorzieningen onder, zoals scootmobielen, schegplaten en badkameraanpassingen.
- *Ondersteuning, dagactiviteiten, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging*.

De volgende maatwerkvoorzieningen vallen niet onder het abonnementstarief:

- *Rolstoelvoorzieningen*. Hiervoor werd voorheen ook geen eigen bijdrage Wmo gevraagd.
- *Regiotaxivervoer (CVV)*. Voor regiotaxivervoer geldt wel een ritbijdrage.

Rolstoelvoorzieningen en regiotaxivervoer (CVV) worden dan ook niet meegenomen in deze memo.

Bijlage 2 Overzicht instroom en totaal aantal indicaties

Overzicht instroom (peildatum 7 augustus 2020)

De totale instroom van de volgende voorzieningen staat weergegeven in tabel 1: huishoudelijke ondersteuning (HO), woonvoorzieningen lease hulpmiddelen (WV lease), woonvoorzieningen eenmalige verstrekkingen (WV eenmalig), vervoersvoorzieningen leasehulpmiddelen (VV lease) en ondersteuning, dagactiviteiten inclusief vervoer, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging (ondersteuning ed.). Tot slot volgt de conclusie of er voor een voorziening wel of niet een aanzuigende werking is opgetreden. Een aanzuigende werking betekent, dat de wetswijziging steeds meer inwoners trekken die een beroep doen op voorzieningen Wmo.

Tabel 1 Overzicht instroom (toekenningen) voorzieningen

Voorziening	Instroom (toekenningen) 2018, 2019 en 2020 (halfjaarlijks)					Ontwikkeling 2019		Groei 2019 tov 2018	Ontwikkeling 2020	Conclusie
	H1 18*	H2 18	H1 19	H2 19	H1 20	H1 19 tov H1 18	H2 19 tov H2 18	2019 tov 2018	H1 20 tov H1 18	
HO	104	99	189	125	162	182% (85)	126% (26)	155% (112)	156% (58)	Aanzuigende werking: 2020: Ruim 1,5 x zoveel instroom H1 20 tov H1 18 Stijging H1 20 (156%) minder hard dan in H1 19 (82% (tov H1 18))
WV lease	17	15	16	13	22	94% (-1)	87% (-2)	97% (-1)	129% (5)	Aanzuigende werking: Stijging (129%) betreft mn toilet/douchestoel
WV eenmalig	21	39	73	65	29	348% (52)	167% (26)	230% (78)	138% (8)	Geen betrouwbare cijfers abonnementstarief door duidelijke gevolgen corona: Vanaf start corona in maart 2020 zijn huisbezoeken niet doorgedaan en aanvragen blijven liggen. Dit vertekent de cijfers. Deze huisbezoeken zijn pas vanaf 1 juli 2020 weer opgestart.
VV lease	22	23	23	25	35	105% (1)	109% (2)	107% (3)	159% (13)	Aanzuigende werking: Totale VV lease 2020: Ruim 1,5 x zoveel instroom H1 20 tov H1 2018
Ondersteuning ed.	142	135	184	131	125	130% (42)	97% (-4)	109% (25)	88% (-17)	Geen relatie met abonnementstarief

*H1 18: Eerste halfjaar 2018

Overzicht totaal aantal indicaties (peildatum 7 augustus 2020)

Naast instroom van voorzieningen is er ook uitstroom. Daarom staat in onderstaande tabel 2 een overzicht van het totaal aantal indicaties voor HO, WV lease, WV eenmalig en VV lease weergegeven. Deze is voor 2018 en 2019 weergegeven op de peildatums 1 januari en 1 juli. Vervolgens wordt de ontwikkeling van het totaal aantal indicaties weergegeven. Daarna de groei ten opzichte van een jaar geleden. Tot slot volgt de conclusie betreffende wat de gevolgen zijn van het abonnementstarief en staat het huidige budget voor 2020 vermeld.

Tabel 2 Overzicht totaal aantal indicaties

	Totaal aantal indicaties						Ontwikkeling					Tov1jr geleden	Conclusie	Financiën 2020
	1/1/18	1/7/18	1/1/19	1/7/19	1/1/20	1/7/20	1/1/18 - 30/6/18	1/7/18- 31/12/18	1/1/19- 30/6/19	1/7/19- 31-12/19	1/1/20- 30/6/20	1/7/20 tov 1/7/19	Gevolg abonnementstarief	Huidig budget
HO	671	693	712	818	849	913	103%	103%	115%	104%	108%	112%	1*	2.974.000
WV lease	112	113	110	113	118	138	101%	97%	103%	104%	117%	122%	2*	453.000
WV eenmalig	221	216	226	259	310	326	98%	105%	115%	120%	105%	126%	3*	
VV lease	255	260	267	273	284	291	102%	103%	102%	104%	102%	107%	4*	201.000

*Ad 1 Extra groei H1 20 is 5% (ZIN en Pgb) tov H1 2018

*Ad 2 Extra groei H1 20 is ~15% tov H1 2018. Bij financiën 2020 zijn de WV lease (ad 2) en WV eenmalig (ad 3) samengevoegd.

*Ad 3 Extra groei H1 20 is ~ 5% tov H1 2018. Echter dit geeft geen betrouwbaar beeld voor het abonnementstarief door duidelijke gevolgen corona.

*Ad 4 Geen additionele groei, wel autonome groei.